

Adı Soyadı :

No :

SÖZ VARLIĞINI GELİŞTİRME 3

8. Genel ve özel durum bildiren ifadeler

Genel durum → Hayatın içinde genelde yapılan durumları anlatırken kullanılan ifadelerdir.

Genel durum ifadeleri → genel olarak, genellikle, çoğunlukla, her zaman, sık sık, tamamen, çoğunlukla, hep, sürekli, tamamen vb.

Özel durum → Gündelik kısmen yapılan durumları anlatırken kullanılan ifadelerdir.

Özel durum ifadeleri → özel olarak, özellikle, birkaçı, bunlardan biri, bazen, bazıları, sadece, nadiren, kısmen, kimi zaman, bazısı, bunlardan biri, yalnız vb.

* *Genel durum bildiren ifadelerin kutucuklarını kırmızıya, özel durum bildiren ifadelerin kutucuklarını ise yeşile boyayınız.*

- Sabah kahvaltısında genelde süt içerim.
- Güneşli günlerde sık sık burnu kanıyor.
- Çayı sadece akşamları içmeyi severim.
- Evlerini tamamen boşaltmaları için zaman tanıyacaklar.
- Bu arabalardan İzmir'de nadiren görüyorum.
- Tatilimi özellikle bu köyün sahilinde geçiriyorum.
- Aldığım pantolonların hepsi dar geldi.
- Toplantıdakilerin birkaçı benim gibi düşünüyordu.
- Hafta sonları genellikle sinemaya gideriz.
- Öğretmenim yalnız sana güveniyorum, dedi.
- Sağlığım için sık sık spor yapıyorum.
- Akşamları yatmadan önce genellikle kitap okurum.

- Marketten aldığım domateslerin birkaçı çürük çıktı.
- Gözlüğümü sadece kitap okurken takıyorum.
- Çoğunlukla hafta sonları ailecek yürüyüşe çıkıyoruz.
- Bazen kendimi çok yorgun hissediyorum.
- Yaz meyvelerini severim, bunlardan biri de şeftali.
- Dedem "Her zaman dürüst olmalısınız." diye bizi uyardı.
- Yemeklerde nadiren acı biber kullanırım.
- Müdür bey özel olarak annemle görüşmek istedi.
- Arkadaşım sürekli aynı hatayı yapıyor.
- Akşamları çoğunlukla erken yatarım.
- Kimi zaman insanları anlamakta zorluk çekiyorum.

1. Aşağıdaki tümcelerin hangisinde **genel bir durumdan** söz edilmektedir?

- A. Kars'ta kış mevsimi çok sert geçer.
- B. Dün Ankara'ya kar yağdı.
- C. Geçen hafta iki gün boyunca yağmur yağdı.
- D. Pazartesi günü hava güneşli olacak.

2. "Yaz tatillerinde ----- deniz kıyısında sakin bir yere gitmek istemişimdir."

Yukarıdaki tümcenin özel durum belirtmesi için boş bırakılan yere hangisi yazılmalıdır?

- A. hep
- B. genellikle
- C. nadiren
- D. çoğunlukla

3.

Ali

Yarın hava yağışlı olacakmış.

Ece

Söylediklerinize tamamen katılıyorum.

Ela

Bu kitapların birkaçını okumuştum.

Can

Bazen sana inanıyorum, bazen de inanmıyorum.

Yukarıdaki öğrencilerden hangisi tümcesinde **genel durum bildiren** ifade kullanmıştır?

- A. Ali
- B. Ece
- C. Ela
- D. Can

4. ☎ Çoğunlukla ödevlerimi hafta sonu yaparım.

✂ Aldığım çantanın birinde defo vardı.

✋ Sadece sana güvenirim, dedi.

✉ Sorulardan birkaçını anlayamadım.

Sembollerle gösterilmiş tümcelerin hangisinde genel durum bildiren ifade vardır?

- A. ☎
- B. ✂
- C. ✋
- D. ✉

5. Dünyanın pek çok bölgesinde kuraklık ve yoksulluk birlikte görülüyor. Kuraklık, genellikle yoksulluğu getirir. Çünkü kurak yerde nadiren üretim olur. Üretim yoksa fakirlik var demektir.

Yukarıdaki paragrafta **özel ve genel durum bildiren ifadelerin** kaçınıcı tümceler olduğu, hangi seçenekte doğru gösterilmiştir?

Genel Durum	Özel Durum
A. 1. tümce	2. tümce
B. 2. tümce	4. tümce
C. 1. tümce	4. tümce
D. 2. tümce	3. tümce

6. Aşağıdaki tümcelerin hangisinde **özel durum bildiren** bir ifade vardır?

- A. Yarın akşamki düğün için hazırlanmam gerek.
- B. Sık sık hasta olmamak için kışın vitamin almayı artırmalıyız.
- C. Futbolculardan biri penaltıyı kaçıncıca teknik direktör sinirden patladı.
- D. Genellikle yediklerime dikkat ederim.

7. ♦ Annesi ona minik bir kedicik almıştı.

✂ Çocuklardan biri yere düşünce ağlamaya başladı.

☑ Evimizde her zaman kararlara birlikte alırız.

◎ Bu soruyu sadece Ayşe yanıtlayabildi.

Yukarıdaki tümcelerin hangisinde, **genel veya özel durum bildiren bir ifade kullanılmamıştır?**

- A. ♦
- B. ✂
- C. ☑
- D. ◎

8. Aşağıdaki öğrencilerin hangisi, tümcesinde **genel durum bildiren ifade kullanılmıştır?**

- A. Ema: Annem pazardan muz almış.
- B. Anıl: Sadece akşamları sinemaya giderim.
- C. Beril: Hafta sonları genellikle maç yaparız.
- D. Ece: Dün gece gürültüden uyuyamadım.

9.

Ödevlerimi hep zamanında yaparım.
Bazen bilgisayar oyunu oynarım.
Çoğu zaman kitap okurum.

Ata

Aşağıdakilerden hangisi Ata'nın anlattıklarına göre doğru verilmiştir?

	Her Zaman	Sıklıkla	Nadiren
A	Kitap okuma	Bilgisayar oyunu oynama	Ödevini zamanında yapma
B	Ödevini zamanında yapma	Kitap okuma	Bilgisayar oyunu oynama
C	Ödevini zamanında yapma	Bilgisayar oyunu oynama	Kitap okuma
D	Kitap okuma	Ödevini zamanında yapma	Bilgisayar oyunu oynama

10.

- * Defterlerimden birini sıranın altında unutmuşum.
- ◆ Hafta sonu kardeşime ayakkabı almak için alışveriş merkezine gittik.
- ☰ Dedem söylediklerini sık sık tekrarlıyordu.
- ⊙ Yaptığı resimler her zaman beğeniliyordu.

Sembollerle gösterilmiş tümcelerın hangisinde, özel durum bildiren ifade vardır?

- A. *   B. ◆   C. ☰   D. ⊙

11. "_____ macera kitapları okuyorum ama az da olsa _____ tarih kitapları da okuyorum."

Yukarıdaki tümcede boş bırakılan yere sırasıyla hangi sözcükler getirilebilir?

- A. Genellikle – bazen   B. Bazen – hiçbiri
C. birkaçı – tamamen   D. Sık sık – çoğunlukla

12. Aşağıdaki tümcelerin hangisinde özel ve genel durum bildiren ifadeler bir arada kullanılmıştır?

- A. Genelde yorgun olduğum zamanlar rüya görmem.
B. Sabahları çoğunlukla kahvaltı ederim.
C. Sadece sebze ve meyve yemek vitamin ihtiyacımızı karşılamaz.
D. Genellikle işe yürüyerek giderim ama bazen taksiye de biniyorum.

13.

Arkadaşlarımın sık sık yaptığı kötü şakalara sinirleniyorum.

Suat'ın tümcesindeki altı çizili ifadenin benzeri, aşağıdaki tümcelerin hangisinde vardır?

- A. Bazen odamı toplamayı unutuyorum.
B. Kitaplarının birkaçını arkadaşına verdi.
C. Sadece matematikten iyi not almış.
D. Ödevlerimi genellikle akşam yapıyorum.

14. Aşağıdaki öğrencilerden hangisi, tümce – sinde hem özel hem genel durum bildiren ifade kullanmıştır?

A.

Annem çoğunlukla erken kalkar.

B.

Hafta sonları genellikle sinemaya bazen de tiyatroya gideriz.

C.

Seni anlamak bazen çok zor.

D.

Erkekler genellikle maç izlemeyi severler.

9. Sebep – sonuç bildiren ifadeler : Bir tümce içinde anlatılan olayın hem sebebi hem de sonucu bir arada veriliyorsa, bu tümcelere sebep – sonuç tümcesi denir. Sebep – sonuç tümcelerinde, sebep ifadesi önce verilebileceği gibi, sonuç ifadesi de önce verilebilir. Önemli olan burada anlamın doğru, etkili verebilmesidir.

Sebep – sonuç ifadeleri → için, çünkü, bunun sonucunda, bu yüzden, bu nedenle, dolayısıyla, neden olarak, olduğu için, bundan dolayı, sebebiyle, yüzünden

* Aşağıdaki tümcelerin altına sebep – sonuçlarını yazınız.

► Düzenli yaşamayı sevdiği için odasını kendi topluyor.

Sebep : Düzenli yaşamayı sevmesi

Sonuç : Odasını kendi topluyor.

► Terli iken su içtiği için hasta oldu.

Sebep : _____

Sonuç : _____

► Yağmur çok yağıyordu bu nedenle dışarı çıkamadım.

Sebep : _____

Sonuç : _____

► Tahtadaki problemi yazamadım çünkü kalemim kırıldı.

Sebep : _____

Sonuç : _____

► Okuduğum şiiri beğendiler bu yüzden çok mutlu oldum.

Sebep : _____

Sonuç : _____

► Penguen arkadaşından ayrı kaldığı için çok üzgündü.

Sebep : _____

Sonuç : _____

► Çalışmadı bu yüzden düşük not aldı.

Sebep : _____

Sonuç : _____

► Kırmızıda geçti bu nedenle ceza yazıldı.

Sebep : _____

Sonuç : _____

► Yoğun kar yağışı yüzünden Ankara – İzmir seferleri iptal edilmiş.

Sebep : _____

Sonuç : _____

► Elindeki işi bitiremediğinden bir hafta kadar yeni bir iş alamayacağını söyledi.

Sebep : _____

Sonuç : _____

► Derslere sürekli geç gelmesi öğretmenini çok kızdırıyordu.

Sebep : _____

Sonuç : _____

► Unutkanlığı yüzünden havaalanından geri dönmek zorunda kaldı.

Sebep : _____

Sonuç : _____

► İşlerin sıkışıklığından dolayı ne sinemaya gidebiliyorum, ne tiyatroya.

Sebep : _____

Sonuç : _____

** Aşağıdaki tümceleri okuyunuz. Sebep – sonuç ilişkisi olan tümceleri eşleştiriniz.

1	Doğa ödevlerini bitirememiş		dolayısıyla eteğini Selin'e verebilir.
2	Emre'nin karnı çok açıldı		yüzünden okuyamadım.
3	Ahmet Dayı çok yaşlıydı		bu nedenle tarlada çalışamıyordu.
4	Betül cuma günü pembe eteğini giymeyecek		bunun sonucunda hepsi kurumuştur.
5	Çiçekler uzun zamandır sulanmamıştı		inşaat yarım kaldı.
6	Bir an önce hazırlanıp evden çıkmamız gerekiyor		sonunda hastalandım.
7	Maddi imkansızlık		bu yüzden herkesten önce sofraya koştu.
8	Malzeme yetersizliğinden		çünkü uçağı kaçıracağız.
9	Evler sağlam yapılmadı		bunun sebebi çok televizyon izliyor olması.
10	Havalar çok soğudu		dolayısıyla depremde yıkıldı.

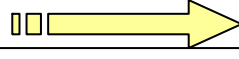
** Tümcelerde boş bırakılan yerlere sebep – sonuç ilişkisi kuran ifadelerden uygun olanlarını yazınız. Aynı sözcük birden fazla boşlukta kullanılabilir.

bunun sonucunda – çünkü – olduğu için – için – bunun nedeni – bu nedenle – olduğundan – bu yüzden – dolayısıyla – sebebiyle – bunun sebebi – yüzünden

- Konserin başlaması gecikiyordu _____ seyirciler huzursuzdu.
- Kalbim çok kırıldı _____ arkadaşımın haksız suçlamalarıdır.
- Denize giremedi _____ mayosu yanında yoktu.
- Arabamızın tekerleğı patladığı _____ tamircinin gelmesini bekledik.
- Dişleri çürüyordu _____ fazla şeker yemesiydi.
- Filmi izlerken çok güldüm _____ filmde pek çok komik sahne vardı.
- Barış fotoğraf makinesine film koymayı unuttu _____ hiç resim çekemedi.
- Düzenli spor yapmıyordu _____ hızla kilo aldı.
- Dün bütün gün yağmur yağdı _____ bahçeye çıkamadık.
- Hava çok soğuk _____ atkı ve berelerimizi takmıştık.
- Efe oyunun kurallarına uymuyordu _____ kimse onu oyuna almıyordu.
- İş yerinde çok çalıştım _____ çok yorgunum.
- Akşam geç uyuduğum _____ sabah erken uyanamadım.
- Seni ziyaret edemedim _____ hastaydım.
- Parasızlık _____ sevmediğı işi yapıyormuş.

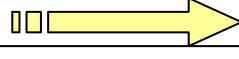
** Aşağıda verilen sözlerden farklı ek ve sözcükler kullanarak neden – sonuç tümceleri oluşturunuz.

uyanmamak

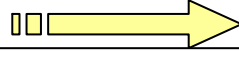
treni kaçırmak

yağmur yağmamak

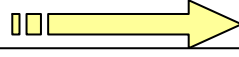
ekinler kurumak

cüzdanını kaybetmek

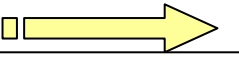
parasız kalmak

yorgun olmak

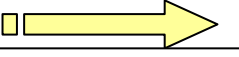
film izlerken uyuyakalmak

TV seyretmek

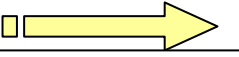
yemeği yakmak

ağır olmak

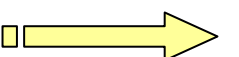
taşıyamamak

yanlış otobüse binmek

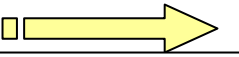
kaybolmak

İngilizce bilmemek

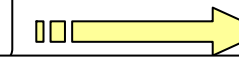
söylenenleri anlamamak

pencere açık kalmak

hırsız girmek

çamaşır makinesi bozulmak

tamirci çağırarak

1. Aşağıdaki tümcelerin hangisinde **sebe** – **sonu**ç ilişkisi vardır?

- A. Sizin için ne yapabilirim?
- B. Köyün ortasında büyük bir havuz var.
- C. Kardeşine oyuncak bebek aldı.
- D. Güvercini çok sevdiğimden ona özel kafes yaptım.

2. Aşağıdaki tümcelerin hangisinde **sebe** – **sonu**ç ilişkisi kurulmamıştır?

- A. Elleri üşüdüğünden eldiven giydi.
- B. Tüm gün benim için çalıştınız.
- C. Şapkasının uçmasının nedeni hızlı esen rüzgârdır.
- D. Sınıf çok dağınık olduğu için nöbetçi öğretmen bizi uyardı.

3. Hangi tümceye "için" sözcüğü **neden** – **sonu**ç ilişkisi **katmamıştır**?

- A. Teyzem için hediye aldım.
- B. İp atladığı için biraz terledi.
- C. Defteri bittiği için yazı yazamıyor.
- D. Gece olduğu için size gelemedim.

4.

Resimdeki olayın sebebi hangisi **olamaz**?

- A. Sürücünün kırmızı ışıkta geçmesi
- B. Aracı park yasağı olan bir yere park etmesi
- C. Sürücünün emniyet kemeri takması
- D. Sürücünün hız sınırını aşmış olması

5. "Başarılı olduğum _____"

Yukarıdaki söz dizisi, aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanırsa **sebe** – **sonu**ç bildirmez?

- A. için annem bana bisiklet aldı.
- B. için mutlu oluyorum.
- C. günleri de göreceğim.
- D. için tekrar sınava girmeyeceğim.

6. Aşağıdaki sebzelerden hangisinin tümcesi, sağlığa yararlı olma sebebini açıklamaz?

A.

A vitamini bakımından çok zengin olduğumdan her gün beni yemelisin.

B.

Grip olduğunda beni yemelisin çünkü C vitamini oranım yüksektir.

C.

Temel Reis gibi güçlü olmak istersen kışın beni yemelisin.

D.

Kahvaltıya lezzet kattığım için beni her sabah yemeni tavsiye ederim.

7. Hangi tümcedeki boş bırakılan yere "çünkü" sözcüğünü yazmak uygun **olmaz**?

- A. Sana bunu söyleyemem ---- Aynur'a söz verdim.
- B. Biraz sonra alışverişe gideceğiz ---- yeni bir gömleğe ihtiyacım var.
- C. Seni arayamadım --- tatilde olduğunu sanıyordum.
- D. Tarık hâlâ parktan dönmedi --- annesi çok telaşlanıyor.

8

①Çocuklar birbirine kartopu atıyordu. ②Yoldan geçen adam aniden yere çömlerek gözünü tuttu çünkü gözüne kartopu gelmişti. ③Etraftakiler merak ettiği için koşarak adamın yanına geldiler. ④Bazıları da ne olduğunu görmüş bu yüzden koşup gelmişlerdi.

Yukarıdaki paragrafın kaçınıcı tümcelerinde **sebe** – **sonu**ç ilişkisi vardır?

- A. ① ②
- B. ② ③ ④
- C. ① ③ ④
- D. ① ④

9.

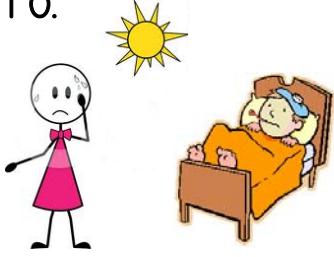

Ödevini yapamadı, _____
elektriklerin kesik olmasıydı.

Sezer'in tümcesi seçenektelerden hangisiyle
tamamlanırsa **sebe** – **sonuç** ilişkisi kurulur?

- A. çok yorgundu   B. bunun nedeni
C. özellikle   D. genel olarak

10.

Yandaki görsele
uygun **sebe** – **sonuç**
tümcesi
oluşturulacaktır.

Aşağıdaki seçeneklerin hangisi **sebe** – **sonuç**
belirtmez?

- A. Çocuk güneşte kaldığından hastalandı.
B. Çocuğun kafasına güneş geçtiği için
hastalandı.
C. Güneşin altında saatlerce kalırsak
hastalanırız.
D. Çocuk güneşte kaldı; bu nedenle hastalandı.

11. "Esmâ'nın bütün giysileri yağmurda
ıslanmıştı. _____" tümcesi aşağıdakilerden
hangisi ile **tamamlanamaz**?

- A. Bu yüzden çok dikkat etti.
B. Bu yüzden titremeye başladı.
C. Bunun sonucunda eve geldi.
D. Bu nedenle üşüyordu.

12. I. Doğayı korumak amacıyla bir kampanya
başlattı.

II. Doğayı sevdiği için tüm gücüyle
kampanyayı destekledi.

III. Doğayı sevmeyen insanlar var mıdır?

IV. Doğayla baş başa kalan insan arınır,
tazelenir.

Yukarıdaki tümcelerden hangisi **sebe** – **sonuç**
bildirmektedir?

- A. IV   B. III   C. II   D. I

13. "Arkadaş" sözcüğü hangi seçenekte **sebe**
– **sonuç** tümcesi içerisinde kullanılmıştır?

- A. Arkadaşlar hayatımıza renk katan kişilerdir.
B. Arkadaşlarıyla buluşmak için dışarı çıktı.
C. Arkadaşlarını sevdiği için onlarla vakit
geçirmek istedi.
D. Annesinin arkadaşlarını sevmesini isterdi.

14. (1) Bütün gece uyuyamadım.

(2) Çünkü üst kattaki komşumuz müziğin
sesini sonuna kadar açmıştı.

(3) Ben de yatakta dönüp durdum.

(4) Ancak bir türlü uyumayı başaramadım.

Bu metinde numaralandırılmış tümcelerin hangi
ikisi **sebe** – **sonuç** ilişkisi içermektedir?

- A. 1 – 2   B. 1 – 3
C. 2 – 4   D. 3 – 4

15. "Bahçeye yeni çıktık _____" tümcesi nasıl
tamamlanırsa **sebe** – **sonuç** ilişkisi oluşur?

- A. Çünkü şimdi zil çaldı.
B. Temiz hava alıyoruz.
C. Az sonra oyun oynayacağız.
D. Öğretmenimiz de gelecek.

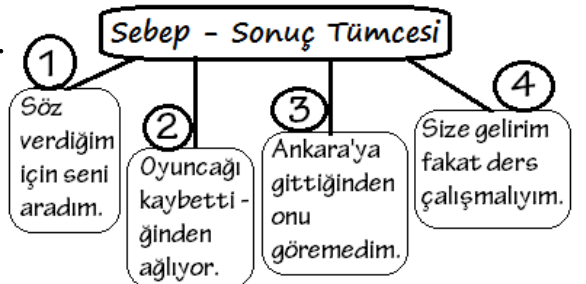
16. Arı hangi soruya yanıt vermiştir?

_____ çünkü yağmur yağıyor.

- A. Nasıl ıslandınız?
B. Nereye gidiyorsun?
C. Niçin bal toplamaya gitmedin?
D. Ne zaman evde durdunuz?

17.

Hangi tümce bu tabloda yer **almamalıdır**?

- A. 1   B. 2   C. 3   D. 4